

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדת ימים

HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע שמות תשפ"ב

למה ניגש שוב נציגו של יהודה אל נציגו של יוסף? (חלק א)

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

ספר שמות מבשר לנו על מהפך הנהגתי, שהתרחש בזמן שבני ישראל היו במצרים. המאבק על ההנהגה בספר בראשית הוא בין יוסף ויהודה, בספר שמות מתחיל סיפור חדש. במצרים קם מלך חדש "אשר לא ידע את יוסף" (שמות א' ח).

המייילדות, לפי המדרש, הן משבט לוי (יובבד ומרים). הכתוב מוסר לנו כי המנהיג ואשתו הם צאצאי לוי בן יעקב: "ויילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" (שם ב' א). שמותיהם במפורש מופיעים בהמשך: "ויקח עמרים את יוכבד דתתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה..." (שם ו' כ). שלשת ילדיהם ינהיגו את העם בדור הבא.

רק כשיהושע יצטרף למשה כנער-עוזרו, ויוכתר כמנהיג הבא, יתחדש המאבק בין יוסף ויהודה, שהרי יהושע הוא משבט אפרים בנו הנבחר של יוסף. מי המתחרה שלו משבט יהודה?

הפגישה המכרעת, שהביאה לאיחוד מחדש בין בני יעקב, פותחת במילים: "ויניגש אליו יהודה (אל יוסף)" (בראשית מ"ד יח). ביטויים מקבילים מופיעים גם בספר יהושע: "ויניגשו בני יהודה אל יהושע (צאצאו של יוסף) (י"ד ו). כנאמנים לשיטתנו, שהופעה של ביטויים מקבילים משמעותה "הערת שולים", שתוכנה הוא "עיינו שם", כלומר שיש קשר בין שני המקורות, ננסה להציע הסבר!

יהושע בן נון וכלב בן יפונה היו חברים בקבוצה שנשלחה לתור את הארץ, והם מוגדרים בכתוב "כל נשיא בהם... כלם אנשים ראשי בני ישראל המה" (במדבר יג, ג-ב). יהושע היה נציגו של שבט אפרים, בנו הנבחר והמועדף של יוסף. כלב היה נציגו של שבט יהודה. בהמשך, לאחר משה רבנו, נבחר יהושע להנהיג את העם, כמפורש בכתוב: "ויאמר יהוה אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו... וצויתיה אתו לעיניכם: ונתתה מהודך עליו למצן ושמעו כל עדת בני ישראל... על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוא וכל בני ישראל אתו וכל העדה" (שם כז, יח-כא). מינויו של יהושע כמחליפו של משה, הוא המשך ישיר לניצחונו המובהק של יוסף במאבק עם יהודה, מאבק שהחל בתחילת פרשת וישב (בראשית ל"ז), והגיע לסיומו הברור בסוף ספר בראשית (נ). בפסוקים האחרונים של הספר, האחים, שהשתתפו במכירה, יראים מיוסף, והם חוזרים לחלום הראשון, "ויילכו גם אחיו ויפלו לפניו", וגם לסוף פרשת מקץ ולתחילת פרשת ויגש, "ויאמרו הנה נו לך לעבדים" (בראשית נ, יח). בהמשך, יוסף הוא המפקד של האחים, והוא גם האחראי על הפקידה: "ויאמר יוסף אל אחיו אנכי מת ואלקים פקד פקד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב: וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד פקד אלהים אתכם והעלה אתם את עצימתי מזה" (שם, כד-כה). יוסף, המשנה למלך מצרים, ואחיו יודעים כי גם החלום השני התקיים, שהרי עתה כל העולם, שמצרים היא מרכזו הכלכלי והתרבותי, משתחוה ליוסף. לכן, אין זה פלא שיהושע, מצאצאי אפרים בן יוסף, הוא זה שנבחר להנחיל לעם את הארץ המובטחת.

למרות נצחונו של יוסף והכתרתו כמנהיג, כמאמר הכתוב: "וילקדך נזיר אחיו" (שם מט, כו), על ראשו מונח הנזר = הכתר, גם ליהודה הובטחה ההנהגה בסוף ספר בראשית: "יהודה אפה ידודך אחיך ידך בערף אחיך ישתחוו לך בני אביך: גור ארזה יהודה... (שם מט, ח-ט). את ברכת יהודה יורש פרץ בכורו מתמר, את פרץ יורש חצרון בכורו, ואת חצרון מתכוון לרשת בנו כלב (עיינו פרק דברי הימים א ב' ג-ט, עיינו גם במיוחס לרש"י שם וברד"ק).

כך הבין את הפסוקים התלמוד הירושלמי: "הא נבל אתי מן דכלובי (היה צאצא של כלב). אמר נבל לית בישראל בר טבין סגין מישראל (אין ראוי ממני למלכות בישראל). הדא הוא דכתיב 'והוא כלבי' (שמו"א כה, ג) דאתי מן כלובי" (סנהדרין פ"ב, ה"ג). תביעתו של כלב למלכות מקבלת חיזוק גם בגלל נישואיו למרים, היא פועה, שהובטח לה בית מלכות. עיינו במסכת סוטה (יא, ע"ב) שם זיהו חז"ל את מרים אחות משה, עם פועה המיילדת ועם עזובה-אפרת, "ויקבל בן חצרון הוליד את עזובה אשה ואת ריעות ואלה בניו ישר ושוכב וצדון: ותמת עזובה ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור" (דה"א ב, יח-ט), כך יצרו זהות בין כלב בן יפונה ובין כלב בן חצרון בן פרץ בן תמר ויהודה (ברור שמבחינת הפשט כלב בן חצרון, שהיה נינו של יהודה (עיינו בהערה הבאה), קדם שנים מרובות לכלב בן יפונה שהיה בתחילת שנות הארבעים לחייו בזמן יציאת מצרים. (עיינו ביהושע יד, ז).

כן קשה גם, איך ייתכן שחור היה בנו של כלב בן יפונה וכבר זכה לעמוד עם משה ואהרון במלחמה נגד עמלק? (שמות יז, ז). וכמו כן קשה, איך אדם כה צעיר נבחר לבנות את המשכן? (במסגרת זו לא נטפל בשאלות אלה).

ומה קרה בהמשך? נמשיך לברר בע"ה בשבוע הבא.

בינתיים נזכור ונזכיר ונחזור ונדגיש רק אחדות תביא גאולה שלמה, מאבק בין אחים מסוכן ביותר.

<p>לע"י מר שמואל וגבי אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב</p>	<p>לע"י מר משה וסרצוג כ" בתשרי תשפ"א</p>	<p>לע"י הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ" בתשרי תשפ"ב</p>	<p>לע"י הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א</p>	<p>לע"י מרת שרה ונגרובסקי בת ר' משה זאב, י' בתמוז תשע"ד</p>
<p>לע"י הרב אשר וגבי סוזן וסרטיל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף</p>	<p>לע"י ר' מאיר וגבי שרה ברקפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)</p>	<p>לע"י הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח</p>	<p>לע"י הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח</p>	<p>לע"י מר יצחק טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א</p>
<p>לע"י נועה רבקה בת מלכה ברכה ומשה</p>	<p>לע"י ר' אליהו כרמל וגבי מלכה טויבע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט</p>	<p>לע"י יחזקאל ומרת חנה צדיק י"א באייר תשע"ו / י"ט בתשרי תשפ"א</p>	<p>לע"י ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב</p>	<p>לע"י מרת שרה ונגרובסקי בת ר' משה זאב, י' בתמוז תשע"ד</p>

לע"י הרב שמואל כהן, שבט תשפ"א

לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

חמדת שנת השבע

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית מורנו מבית 'ארץ חמדה'

הפסד שיירי יבול השביעית

בשבוע שעבר למדנו על תפיסות מחשבתיות העומדות בבסיס איסור "לאכלה" – ולא לסחורה. הצגנו שלוש תפיסות מרכזיות:

- תפיסת הקדושה שבפירות: פירות השביעית קדושים, אסור לפגוע בקדושה זו.
- תפיסת ה"קידוש הקהילתי": פירות השביעית נועדו לשימוש משותף של כולם. כל פעם שאנו לוקחים מהשלחן הציבורי, עלינו להתחשב בכך שאכילתנו מונעת את שימושם של האחרים. אין בכך אמירה של הימנעות מאכילת פירות השביעית; זכותנו ואף מומלץ שנאכל מפירות אלו לשובע נפשנו. אך אם איננו מנצלים את הפירות כראוי, הרי שפגענו בזכות השימוש של האחרים באופן שאינו מוצדק.
- תפיסת "שלחן גבוה": הקב"ה מזמין אותנו לאכול על שלחנו, על ידי כך שהוא מזכיר שהארץ כולה שלו, יד אדם לא תהיה שותפה ביצירת הפירות בשנה זו, וכולם מוזמנים לאכול מפריה ולשבוע מטובה. עלינו לכבד את המעמד המיוחד, ולא לנצל את מה שמוגש לנו שלא באופן לו הפירות מיועדים.

השלכה אפשרית לאפשרויות אלו היא שאלת שאריות המזון.¹

להלכה מוסכם ופשוט שמותר להשליך קליפות שאינן ראויות לאכילה לאשפה. לדוגמה, קליפות של פסיפלורה, קליפת אגוז, קליפות של רימון (בחברה שלנו שלא מקובל לייצר מקליפה זו צבע), ודומיהם – ודאי שמותר להשליך אותם לאשפה. השאלה הקשה יותר היא על שאריות הראויות לאכילה. מקובל לחתוך את קצוות המלפפון ולא לאכול אותם. מקובל לקלף גזר, למרות שאין הבדל בחומר הקליפה של הגזר והגזר עצמו. קליפות תפוחי אדמה בהחלט נאכלים, אך ברוב המקרים מקובל לקלף אותם. "רוב" זה נע בין 60-80%, לעומת קליפת הגזר הקרובה יותר ל-100%, על אף שיהיו שיאכלו את קליפת הגזר. השאלה היא כיצד נכון להתייחס לשאריות הללו.

יש מקום לבחון את השאלה לפי התפיסות שהעלנו בשבוע שעבר. לפי התפיסה שמזהה את איסור הפגיעה בפירות כפגיעה בקדושה, לכאורה יש להתייחס לקדושה של כל חלקי הפרי הראויים לאכילה, גם אם לא מקובל לאכול אותם. לפי התפיסה המתמייחסת לזכות החברה בפירות, לכאורה אין צורך לשמור את מה שיתר חברי החברה רגילה להשליך לאשפה. במשניות מסכת תרומות יש דוגמאות לדברים הללו. אדם מפריש תרומה מהקמח שלו לפני ניפוי, ונותן אותה לכהן. הכהן רוצה לנפות את הקמח ולקבל קמח לבן יותר. יש לזכור שבימיהם לא הייתה קיימת הטכנולוגיה המאפשרת לנו לייצר קמח לבן כל כך כמו הקמח שלנו. רק עשירים היו מנפים את הקמח דרך נפות רבות בכדי להגיע לקמח לבן ביותר. המשנה (פרק יא משנה ה) אומרת שמותר לנפות ניפוי רגיל ולהשליך את מה שהנפה מוציאה, למרות שחלקו ראוי לאכילה. אך אם מנפה באופן מדוקדק יותר מהרגיל, עליו להניח את הפסולת בצד.

חלקו הראשונים מדוע יש להניח את הפסולת בצד במקרה זה:

הרמב"ם מדגיש את הקריטריון של היות הפסולת ראוי לאכילה. על כן יש להתייחס אליו בהתאם.

בעלי התוספות (ריבמ"ץ והרא"ש) מדגישים את הקריטריון של עד כמה מקובל לאכול את הפסולת הזו. בדומה לכך, במשנה מסכת עדויות (פרק ג משנה ג) מובאת מחלוקת תנאים כיצד יש לנהוג בקניבת ירק של תרומה, כלומר, בקצוות שחותכים מהירק.

הרמב"ם פוסק שאם יש בקניבה זו משהו הראוי לאכילה, יש לנהוג בו קדושה.

בעלי התוספות מבארים שאם מדובר בחיתוך שכולם רגילים לחתוך (ולא חיתוך "נדיב" מדי), אין קדושה בקצוות אלו. לכאורה עולה כאן אותה המחלוקת: לפי הרמב"ם, אסור לפגוע במה שראוי לאכילה, גם אם אין מקובל לאכול אותו. לפי בעלי התוספות, אסור לפגוע בזכות האחרים ביבול. על כן אין בעיה להשליך את מה שמקובל בחברה לזרוק.

למעשה הגרש"ז והרב טיקוצ'ינסקי נוטים לכיוון של הרמב"ם. לדוגמה, הם פוסקים שיש להקפיד על מעט הפרי הנותר דבוק לגרעין, למרות שרוב מוחלט של האנשים היה משליך את הגרעין הזה על שאריותיו.

לעומתם, הרב אלישיב ומורנו הרב שאול ישראלי נוטים לדברי בעלי התוספות. הם אומרים שאם דרך העולם להשליך את הגרעין, ניתן להשליך אותו לאשפה. לשיטתם אפשר גם לחתוך את קצוות המלפפון, או את ה"כתר" של הגמבה, באופן ששאריותיו יהיו מינימליים, ולהשליך את הפסולת הזו לאשפה הרגילה.

בנוסף, הגרש"ז מתלבט על שאריות אוכל הנותרות על הצלחת, בהנחה שאדם לקח מנה סבירה ואכל בצורה הסבירה. דרך העולם להותיר מעט על הצלחת. מצד אחד, לכאורה הם כבר מילאו את ייעודם. מצד שני, לא ברור לו מתי קדושתן תסור. לעומת זאת, הרב אלישיב פוסק שמותר להשליך את מה שנותר על הצלחת, שהרי זו הדרך המקובלת לאכול, ולשיטתו אין עניין להגן על שאריות אוכל שנוצלו בדרכם ואיש לעולם לא יאכל.

בעזרת ה' בשבוע הבא נעיין בהשלכות נוספות של דיון זה.

¹ שוב תודה לידידי הרב ד"ר נתן קלר והרב טוביה בר אילן, שחלק מהדברים בהמשך למדתי מהמאמר שהם כתבו בנושא.

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

חלוקת הוצאות בין שכנים בבית משותף

'ארץ חמדה גזית' פתח תקוה / מנחם אב תשפ"א / תיק 81073

דיינים: הרב ציון כהן, הרב יוסף סוראני, הרב אופיר שירה

המקרה בקצרה: הצדדים בדיון הם שכנים בבניין שחתמו על הסכם בוררות. הבניין נבנה בשנת 2008, ומעבר לדירות שנמכרו, הקבלן הציע לדיירים לרכוש גם מחסנים. רוב הדיירים רכשו גם מחסנים, חלקם הפכו אותם לדירות, והשכירו אותם. על מנת שהמחסנים יהיו ראויים לשימוש, התקין הקבלן משאבת ביוב שתעלה את הביוב מקומת המחסנים אל בריכת הביוב. הוסכם בין הדיירים שהמשתמשים ביחיד אלו, ישלמו את עלות אחזקת קו הביוב.

בעקבות תקלות חוזרות ונשנות במשאבת הביוב הזמינו הדיירים שרברב שגילה שלקו הביוב המיוחד חוברו גם חלק מקווי הביוב של שלוש דירות רגילות בבניין. הדיירים בדירות אלה לא ידעו על כך ולא ידעו שחלים עליהם כללי התנהגות מיוחדות הנובעים מהשימוש במשאבה. כתוצאה מהשימוש שלהם בביוב נגרם נזק לקו הביוב שעלות התיקון שלו היא 18,000 ₪ וכן נדרש טיפול עתידי בקו בעלות של 32,000 ₪.

הצדדים ביקשו מבית הדין להכריע בשלוש שאלות:

א. האם ניתן לתבוע את הקבלן על כך שחיבר דירות לקו הביוב בכך גרם להם נזק.

ב. איך לחלק את ההוצאה על אחזקת קו הביוב בין הדיירים.

ג. האם דיירת שהחלה להשכיר יחידת דיור חייבת לשאת בעלות התיקון באופן מלא?

פסק הדין: עלות התיקון בסך 18,000 ₪ תתחלק בין בעלי יחידות הדיור במחסנים, ואילו את עלות התיקון העתידי בסך 32,000 ₪ תתחלק גם בין בעלי הדירות המחוברים לקו הביוב. הוסכם בין השכנים להפחית לדיירת שהחלה להשכיר את יחידת הדיור לאחרונה, 2,000 ₪ מעלות התיקון.

נימוקים בקצרה:

א. לגבי תביעת הקבלן

בית הדין ציין שאין לו סמכות להחליט בשאלה האם הצדדים יכולים לתבוע את הקבלן, משום שטענות הקבלן לא נשמעו בבית הדין.

ב. החיוב המוטל על הדיירת שהחלה להשכיר יחידת דיור לאחרונה

ההסכם שנחתם בין הדיירים קובע שאין משמעות לשאלה מתי הדייר הצטרף להשכרת הדירה. לכן השכנה צריכה לקחת חלק יחד עם כל השכנים באופן שווה בעלות התיקון, אך לפני משורת הדין יש להתחשב בכך שהיא הצטרפה מאוחר.

ג. אחריות הדיירים שדירותיהם צורפו לקו הביוב בלי ידיעתם

בית הדין קבע כי למרות שהחיבור נעשה בלי ידיעתם, על הדיירים שחוברו להשתתף בהוצאות קו הביוב. זאת, כיון שהם שותפים בו ונהנים ממנו, ובנוסף בשימושם הם גרמו נזקים לקו זה.

בית הדין הביא את הצדדים להסכמות שנבעו מהחלטות אלו ומופיעות בפסק הדין.

למעבר לפסק הדין

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"נ גב' לוריאן הופמן ז"ל	לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
---	---	---------------------------------	---	---

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביורר מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה

ארץ אגדה

הרב מרדכי הוכמן

במה ניגנו במקדש ומתי

מי היו מנגנים במקדש

כאשר הלויים היו שרים בפייהם במקדש, היתה קבוצת מנגנים מנגנת יחד עימם. במשנה במסכת ערכין (פ"ב מ"ד) מובאת מחלוקת מי היו המנגנים במקדש, וז"ל: "ועבדי הכהנים היו דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר משפחות 'בית הפגרים' ו'בית צפריה' (בית הצפורים) ומאמאוס היו משיאין לכהונה. רבי חנניא בן אנטיגנוס אומר לויים היו." פסיקת הרמב"ם טעונה ברור, מפני שלכאורה היא עצמאית. וז"ל (הלכות כלי המקדש ג, ג): "...ואין פוחתין משנים עשר לויים עומדים על הדוכן בכל יום לומר שירה על הקרבן ומוסיפין עד לעולם ואין אומרין שירה אלא בפה בלא כלי שעיקר השירה שהיא עבודתה בפה. ואחרים היו עומדים שם מנגנין בכלי שיר, מהן לויים ומהן ישראלים מיוחסין המשיאין לכהונה, שאין עולה על הדוכן אלא מיוחס, ואין אלו המשוררים על פי הכלים עולין למנין השנים עשר." הרמב"ם פסק צריך שהמנגנים יהיו גם לויים וגם ישראלים. וקשה. אם הרמב"ם פסק כרבי חנניא בן אנטיגנוס הוא היה צריך לפסוק שהמנגנים היו רק לויים. ואם פסק כרבי יוסי, לכאורה היה צריך לפסוק שהמנגנים היו רק ישראלים (מיוחסים). על מה התבסס הרמב"ם בפסיקתו?

הכהנים והחצוצרות

קושי נוספת הוא מדברי הרמב"ם מייד בהמשך (ג, ד-ה): "ובמה הם מנגנין, בנבלים וחלילים וכנורות וחצוצרות והצלצל, ואין פוחתין משני נבלים ולא מוסיפין על ששה, ואין פוחתין משני חלילים ולא מוסיפין על שנים עשר, ואין פוחתין משתי חצוצרות ולא מוסיפין על עשרים ומאה, ואין פוחתין מתשעה כנורות ומוסיפין עד לעולם, והצלצל אחד בלבד. בימי המועדות כולם ובראשי חדשים היו הכהנים תוקעים בחצוצרות בשעת הקרבן והלויים אומרין שירה שנאמר וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות, החצוצרה היתה נעשית מן עשת של כסף..." לעיל בהלכה ג כתב הרמב"ם שהמנגנים היו לויים וישראלים, וכאן בהלכה ד הוא מונה בין כלי הניגון גם את החצוצרות, ולכאורה משמע שהלויים (או הישראלים) ניגנו גם בחצוצרות. ומייד בהלכה ה כתב הרמב"ם שבימי המועדות היו הכהנים תוקעים בחצוצרות. לכאורה ניתן לומר, שברוב ימות השנה היו הלויים (או הישראלים) מנגנים בחצוצרות, ואילו בימי המועדות היו הכהנים מנגנים בחצוצרות. אך כבר הקשה על כך בליקוטי הלכות (תמיד פ"ז יד, ב זבח תודה) שהרי במשנה (ערכין דף יג, א) נאמר ש"אין פוחתין משתי חצוצרות... ומוסיפין עד עולם". ובתלמוד הגבילו זאת עד מאה ועשרים חצוצרות ולמדו זאת מהכתוב (דברי הימים ב ה, יב): "ויעמקם כהנים למאה וְעֶשְׂרִים מְחַצְצֹרוֹת". ומכאן משמע שדווקא הכהנים הם שניגנו בחצוצרות. וקושיה נוספת הקשה שם, שבמשנה נאמר: "אין פוחתין משנים עשר לויים עומדין על הדוכן", ולויים אלו היו אומרין שירה בפייהם, ובתלמוד (ערכין יג, ב) ביאר שמשפר זה נקבע כנגד שנים עשר המנגנים שניגנו בתשעה כנורות ושני נבלים וצלצל אחד, ועליהם נאמר: "הוא וְאֶחָיו וְבָנָיו וְשָׁנִים עֶשְׂרִי" (דברי הימים א כה, ט). ומשמע שהחצוצרות לא נכללו בין כלי הנגינה שניגנו בהם על הדוכן. ונראה לומר שפסיקת הרמב"ם בענין המנגנים מבוססת על האמור בתנ"ך ועל הרמוז במשניות ובתלמוד, וכדלקמן.

בית הפגרים ובית הצפורים

בברית בין הבתרים שכרת ד' עם אברהם מוזכרים 'פגרים' ו'צפור'. ובמאמר הקודם ["מי ניגן בשמחת בית השואבה"](#) התבאר שרבנו סעדיה גאון מפרש שהם מרמזים לשתי קבוצות מרכזיות שיווצרו בעם ישראל, קבוצת 'האנשים הרוחניים' שמכונים בדברי רבי יוסי "בית צפריה (הצפורים)", וקבוצה גדולה של 'האנשים שמחוברים לגשמיות' ועוסקים בצבא ובכלכלה והם מכונים "בית הפגרים". התורה מרמזת שקבוצות אלו התבררו במקומות של 'מים יפים' ("...וּמִן הַגְּדָדָה וְשֶׁבֶטָה אֶרֶץ נְחֹלֵי מַיִם: בַּעַת הַהוּא הַבְּדִיל ד' אֶת שֶׁבֶט הַלְוִי לְשֵׁאת אֶת אֶרֶן בְּרִית ד' לְעֹמֵד לְפָנֵי ד' לְשֶׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה"). והתברר אז ש"בית הצפורים" הם כל שבט לוי ובכללם הכהנים שמברכים את העם, ואילו "בית הפגרים" הם שאר שבטי ישראל שעוסקים בצבא ובכלכלה. בזמן חז"ל העיר אמאוס היתה ידועה כמקום 'מים יפים', ולכן רבי יוסי אמר שמשפחות אלו הן מ'אמאוס', כדי לרמוז בדרכו שלו לרמזי התורה שההבדלה בין 'משפחות' האלו נעשתה במקום 'מים יפים' ("שֶׁבֶטָה אֶרֶץ נְחֹלֵי מַיִם").

והתבאר שחברי כל קבוצה מתייחסים לחברי הקבוצה האחרת כאילו הם 'מתים' ('פגרים'), ואברהם אבינו ודויד המלך רצו שהם יתייחסו בכבוד הדדי זה לזה, ויראו בחבריהם אנשים חיים, ולכן דויד רצה ששרי הצבא יפרישו לוחמים ישראלים כדי שאלו ינגנו יחד עם הלויים במקדש, ככתוב "וַיַּבְדֵּל דָּוִד וְשָׂרֵי הַצָּבָא לְעַבְדָּה לְבָנֵי אֶסָף וְהֵימָן וַיְדוּתוּן הַנְּבָאִים בְּכִלְאוֹת בְּנִבְלִים וּבְמִצְלָתִים..." (דברי הימים א כה, א). ורבי יוסי מרמז למחשבתו של דויד כשהוא אומר שהמנגנים היו 'בית הפגרים' ו'בית הצפורים'.

'בית הצפורים' מסמל את כל הלויים ובכללם הכהנים, ורבי יוסי מרמז שגם הכהנים ניגנו במקדש עם הלויים והישראלים. דבר זה מדויק גם מלשון הרמב"ם שכתב: "ואחרים היו עומדים שם מנגנין בכלי שיר, מהן לויים ומהן ישראלים מיוחסין המשיאין לכהונה, שאין עולה על הדוכן אלא מיוחס". "האחרים" הוא שם כולל לכל קבוצת המנגנים, ובתוך הקבוצה הזו היו "לויים" ו"ישראלים", אך יתכן שקבוצת "האחרים" כוללת גם כהנים, שהרי אין עולה לדוכן אלא מיוחס, והכהנים היו מיוחסים. והיו פעמים שהכהנים ניגנו יחד עם המנגנים הלויים והישראלים, ולכן הביא הרמב"ם מייד בסמוך את הזמנים שבהם ניגנו גם הכהנים, וכפי שיתבאר לקמן.

מתי נגנו בחצוצרות ומי ניגן בהם

בתורה יש פרשיה מיוחדת בענין הניגון בחצוצרות (במדבר י, א-י):

”...עשה לך שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות... ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות והיו לכם לחקת עולם לדתיתכם: וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצוצרות ונזפרתם לפני ד' אלהיכם ונושעתם מאיביכם: וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם...”

בפרשיה זו כתוב שהכהנים הם שמריעים בחצוצרות בימי הצרה, והם שמנגנים בחצוצרות בימי השמחה ובמועדים בעת הקרבת הקרבנות. בספרי הובא: ”וביום שמחתכם - אלו שבתות. ר' נתן אומר אלו תמידים”. אך הרמב”ם לא הזכיר את דברי הספרי, ובמנחת חינוך (שפד, א) תמה על כך. ונראה שהרמב”ם הבין שבמשנה סתמו הלכה שלא כשיטתם אלא כפשוטו של הכתוב, ש”יום שמחתכם” הוא יום שמחה מיוחד במינו שאינו תדיר. שהרי במצוות התקיעה בשופר בראש השנה שנינו (ראש השנה דף כו, ב): ”שופר של ראש השנה... ושתי חצוצרות מן הצדדין. שופר מאריך וחצוצרות מקצרות, שמצות היום בשופר”. ולמדים מהמשנה שאין מצווה מן התורה לתקוע בחצוצרות בראש השנה, ומשמע מהמשנה שכך הדין גם בראש השנה שחל בשבת. ונמצא שבמשנה סתמו להלכה שמצוות התקיעה בחצוצרות ב”יום שמחתכם” היא דווקא בימי שמחה מיוחדים במינם. וכן המצווה לתקוע בחצוצרות ב”מועדיכם” היא דווקא בשלושת הרגלים, שהם נועדו להיות ימי שמחה. אך ראש השנה ויום הכפורים וכן השבתות והימים הרגילים לא נועדו להיות ימי שמחה. וכן נקבע גם בתפילות שאנו אומרים ”מועדים לשמחה” רק בשלושת הרגלים, אך לא בראש השנה וביום הכפורים. ואלו בשבתות מוסיפים לומר ”שבתות למנוחה”.

ואמנם במשנה במסכת תמיד (פ”ז מ”ג) שנינו שבשירת הלויים היו נוהגות שלוש הפסקות (”פרקי”), ועל כל פרק היתה תקיעה של הכהנים ולאחריה היו העם משתחוים. אך תקיעות אלו היו בהפסקות ולא היו בעת שהלויים שרו וניגנו. ולכן כשהוחלט לקבוע את מספר הלויים ששרים בפייהם, והוחלט שמספרם יהיה כנגד מספר המנגנים בכלים, לא התחשבו אז בכהנים שעמדו שם ואחזו חצוצרות בידם משום שהם לא תקעו בהן בעת השירה עצמה, וקול התקיעה של החצוצרות האלו לא העיב על קול השירה.

וכשהזכיר הרמב”ם את תקיעות הכהנים בחצוצרות הוא התייחס לתקיעות שנעשו בעת ובעונה אחת יחד עם הנגון בכלים האחרים, וכפי שהן מתבררות מתוך העיון בתנ”ך, וכדלקמן.

התקיעות וכלי הנגינה בחנוכת המקדש

ביום השמחה של חנוכת המקדש והעלאת הארון מסופר שהכהנים תקעו במקדש בעת שהלויים ניגנו (דברי הימים ב ה, ו-יג):

”והמלך שלמה וכל עדת ישראל הנועדים עליו לפני הארון מזבחים צאן ובקר אשר לא יספרו ולא ימנו מרב:... והלויים המשרים לכלם לאסף להימן לידתון ולבניהם ולאחיהם מלבישים בויג במצלתים ובנבלים וכנרות עמדים מורח למזבח ועמדם כהנים למאה ועשרים מחצרים בחצוצרות: ויהי כאחד למחצרים ולמשרים להשמיע קול אחד ולהלל ולהדות לד' וכהרים קול בחצוצרות ובמצלתים ובכלי השיר ובהלל לד' כי טוב כי לעולם חסדו והבית מלא ענן בית ד'.”

הכתוב מדגיש שם ששירת הלויים השתלבה בו זמנית עם נגינת הכהנים בחצוצרות ועם נגינת הלויים ו”אחיהם” (הישראלים) במצלתים ובנבלים וכנרות. ואז כאשר ניגנו במשותף כל שלושת המעמדות, כהנים לויים וישראלים, הם הרגישו שכולם אחים זה לזה. ו”בית הצפורים” (הלויים והכהנים) הרגישו שהם אחים של ’בית הפגרים’ (אחיהם = הישראלים). ולכך היתה כוונת רבי יוסי באומרם שהמנגנים היו ’בית הפגרים’ ו’בית הצפורים’.

התקיעות וכלי הנגינה בשמחת טיהור המקדש

הרמב”ם כותב שתקיעות הכהנים בימי השמחה ובמועדות היו ”בעת הקרבן”, וכוונתו לומר שהם היו בעת העלאת איברי הקרבן למזבח. ונראה שגם דבר זה נלמד מהמסופר בתנ”ך. כאשר חזקיהו עלה למלוכה הוא טיהר את המקדש מהטומאה שהיתה בו, ובששה עשר בניסן (שחזקיהו ובית דינו החליטו שהוא יהיה חודש אדר שני) גמרו לטהר את המקדש. ולמחרת השכימו חזקיהו והשרים והקריבו קרבנות עולה וחסאת לכפר על ישראל, ומסופר (דברי הימים ב כט, כה-כח):

”ויעמד את הלויים בית ד' במצלתים בנבלים ובכנרות במצות דוד וגד חזה המלך ונתן הנביא כי ביד ד' המצוה ביד נביאי: ס ויעמדו הלויים בכלי דוד והכהנים בחצוצרות: ס ויאמר חזקיהו להעלות העולה להמזבח ובעת החל העולה החל שיר ד' והחצוצרות ועל ידי כלי דוד מלך ישראל: וכל הקהל משתחוים והשיר משורר והחצוצרות מחצרים הכל עד לבלות העלה:”

הלויים שרו אז בלוי כלי נגינה ”במצלתים בנבלים ובכנרות”, והכתוב מסביר שאף שלא מפורש בתורה שהלויים צריכים לשיר בלוי כלי נגינה, כך ציווה דוד והנביאים. ומסופר שהכהנים ניגנו בחצוצרות ואין מסבירים מדוע, שהרי זהו ציווי תורה מפורש שהכהנים תוקעים ביום שמחה. ויום טיהור המקדש וחינוש העבודה בו וודאי שהוא יום שמחה. ומסופר שהניגון בחצוצרות היה בעת שהחלו להעלות את העולה ואז שרו גם הלויים בלוי כלי הנגינה האחרים. ועל סמך כך כתב הרמב”ם שציווי התורה של תקיעת הכהנים בחצוצרות בימי השמחה והמועדות נעשה ”בשעת הקרבן”. והיינו שלא כמקובל בתקיעות הכהנים הרגילות שהיו מאוחר יותר בעת ניסוך היין ובזמן ההפסקות (”פרקים”) שבשירת הלויים.

בימי המועדות כולם

הרמב”ם כותב שהכהנים היו מנגנים בחצוצרות בימי המועדות כולם. וכוונתו לומר שאמנם הניגון בחליל שהוא מזכיר בהלכה הבאה, לא היה בכל ימי המועדות, שהרי בחג הפסח ניגנו בחליל ביום טוב הראשון של פסח בלבד ולא בשאר ימי הפסח. אך בחצוצרות ניגנו הכהנים בעת העלאת הקרבן בכל ימי המועדות, ולפיכך ניגנו בהם בכל שבעת ימי הפסח. וגם כאן הסתמך הרמב”ם על המסופר בתנ”ך, שחזקיהו עיבר את השנה ובני ישראל חגגו את חג הפסח שבעת ימים (דברי הימים ב ל, כא):

”ויעשו בני ישראל הנמצאים בירושלם את חג המצות שבעת ימים בשמחה גדולה ומהללים לד' יום ביום הלויים והכהנים בכלי עז לד'.”

כלי העוז של הלויים היו המצלתים הנבלים והכנורות, וכלי העוז של הכהנים היו החצוצרות, והם ניגנו בהם יחד בעת שהלויים שרו והללו את ד'. והם עשו כך כל שבעת ימי הפסח ("יום פיוס"), ומכאן שחזקיהו ובית דינו הבינו שציווי התורה שהכהנים יתקעו בחצוצרות במועדות, הוא בימי המועדות כולם, ולא רק ביום הראשון של פסח.

אין פוחתין משתי חצוצרות, מתשעה כנורות...

במסכת ערכין (דף יג, א) שנינו: "אין פוחתין משתי חצוצרות, מתשעה כנורות, ומוסיפין עד עולם, והצלצל לבד". הסיבה שאין פוחתין מצלצל אחד התבארה שם בתלמוד, שכן הצלצל הוא הכלי הנקרא בתנ"ך מצלתים, ונאמר (דברי הימים א טז, ה): "ואָסֹף בְּמִצְלָתִים מְשֻׁמֵּיעַ" ומכאן שאדם אחד בלבד ניגן בכלי שנקרא "מצלתים", ושנקרא בלשון המשנה "צלצל". וכתב שם רש"י שלא התפרש בתלמוד מנין שאין פוחתין מתשעה כנורות. ונראה שאפשר למצוא לכך סמך בתנ"ך. שכן כאשר דויד קבע את הכלים שניגנו בהם במקדש נאמר (דברי הימים א פרק כה א-ט): "וַיִּבְדֵּל דָּוִד וְשָׂרֵי הַצָּבָא לַעֲבֹדָה לְבְנֵי אֶסָף וְהִימָן וַיְדוּתוּן הַנְּבָאִים בְּכִנְרוֹת בְּנְבָלִים וּבְמִצְלָתִים וַיְהִי מִסְפָּרָם אֲנָשֵׁי מְלֹאכָה לַעֲבֹדָתָם: ... וַיֵּצֵא הַגּוֹרֵל הָרִאשׁוֹן לְאֶסָף לְיוֹסֵף גְּדֻלְיָהוּ הַשֹּׁנִי הוּא וְאֶחָיו וּבְנָיו שְׁנַיִם עָשָׂר: ...".

כלומר, בכל משמרת היו שנים עשר מנגנים שניגנו "בכנרות בנבלים ובמצלתים". בספר החינוך (פרשת קרח מצוה שצד) דן בשאלה מדוע במצלתים ניגן רק איש אחד וכתב: "ומן הדומה כי הטעם לפי שקול המצלתים גדול ומבעית קצת, ואלו היו שם הרבה לא היו נשמעין יתר כלי הניגון ששם".

סברה זו של ספר החינוך ניתן לומר גם ביחס לכלי הנגינה שנקרא נבל. בירושלמי (סוכה פ"ה ה"ו) מובא: "למה נקרא שמו נבל שהוא מלבין כמה מיני זמר". ובילקוט שמעוני (תהלים רמז תתלא) מובא: "ולמה נקרא שמו נבל שהוא מנבל כל מיני זמר". כלומר, גם נבל הוא כלי נגינה בעל קול עוצמתי שעלול לגרום לכך שלא יישמעו את שאר כלי הנגינה, ואם כך הסברה נותנת שאין להרבות במספר כלי הנגינה מסוג נבל. ואמנם מלשון "נבלים" משמע שניגנו לפחות בשני כלים כאלו, ואכן כך נקבע במשנה (ערכין דף י, א): "אין פוחתין משני נבלים".

כזכור בתנ"ך מבואר שהיו שנים עשר מנגנים בכל משמרת ושהם ניגנו "במצלתים בנבלים ובכנרות". וכיוון שניגנו בכלי אחד של מצלתים ובשני כלים של נבל, נותרו תשעה מנגנים שניגנו בכנורות, וזהו המקור לדין המשנה שאין פוחתין מתשעה כנורות. בסיכום המאמר נמצאו למדים שפסיקת הרמב"ם בענין המנגנים מבוססת על האמור בתנ"ך, והיא מבוססת על הרמזים שרמז רבי יוסי כשאמר שהמנגנים היו 'בית הפגרים' ו'בית הצפורים' ממקום מים היפים של 'אמאוס'. ורבי יוסי מרמז למחשבתו העמוקה של דויד המלך בעת שקבע את הרכב משמרות המנגנים. דויד המלך רצה להביא לאהבת אחים בין אנשי ישראל המשרתים בצבא לבין הלויים שהם תופסי התורה, ובין הכהנים שהם אנשי הטהרה והקדושה. ובכל יום מימות השבוע היו הלויים והישראלים מנגנים יחד בעת ניסוך היין. ובימי השמחה של המועדים היו הלויים והישראלים מצטרפים לכהנים בניגון שהיה בעת העלאת האיברים למזבח.

הניגון בחליל

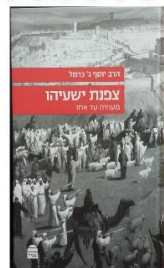
החצוצרות הוזכרו בתורה ככלי שמנגנים בו במקדש על הקרבנות. והנבלים והכנורות והצלצל (מצילתיים) הוזכרו בספר דברי הימים והם נקראים "כְּלֵי דָּוִד מְלֶךְ יִשְׂרָאֵל". לא מצאנו בתנ"ך שניגנו בחליל בבית המקדש עצמו. אך יש לכך רמז, וכפי שמשמע בנבואת ישעיהו (ל, כט): "הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵי הַתְּקֵדֶשׁ חָג וְשִׁמְחַת לֵבָב כְּהוֹלֵךְ בְּחַלִּיל לְבֹא בְּהַר ד' אֵל צוֹר יִשְׂרָאֵל". חז"ל (ירושלמי פסחים פ"ט ה"ג) ביארו שכוונת הכתוב היא שהשמחה שתהיה במפלת סנחריב תהיה כמו השמחה הגדולה שיש בעת שחיטת קרבן הפסח שנעשית סמוך ללילה הראשון של חג הפסח. ומסופר בכתוב שאנשים הולכים אז בחליל לבוא לבית המקדש, ומסתבר שניגנו בחליל גם כשנכנסו האנשים למקדש ושחטו שם את קרבן הפסח. ועל סמך זה נקבע במשנה שמנגנים בחליל לפני המזבח בעת שחיטת הפסח. ולפי המסורת שביד חכמים ניגנו בחליל בזמנים נוספים (ערכין פ"ב מ"ג): "ובשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח בשחיטת פסח ראשון ובשחיטת פסח שני וביום טוב ראשון של פסח וביום טוב של עצרת ובשנה ימי החגי".

¹ כך משמע מפשוטו של הכתוב, ואת דברי רמי בריה דרב יבא במסכת ערכין (דף יא, ב) דחתה ממילא הסוגיה שם, וכבר הקשה שם רבנו גרשום על דבריו, וראו עוד בשו"ת שבת הלוי (חלק ו, קונטרס הקדשים סימן ג).

לע"נ אמו"ר רחל בת ר' בנימין בונים ע"ה

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעזיזה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עזיזה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו גדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ז)

Kentucky, USA

קנטקי, ארה"ב
אייר תשס"ו

מורשע בפלילים, נשיאת כפים וכיבודים בבית הכנסת

שאלה

אדם בקהילתי הורשע בפלילים, על עברות גנבה ומרמה. מה דינו, אם הוא כהן, לעניין עלייה לתורה ונשיאת כפיים על הדוכן? האם צריך והאם מותר למנוע ממנו כיבודים נוספים בבית הכנסת?

תשובה

יש לדון בשאלתך משלוש בחינות:

- א. עלייה לדוכן: כהן חייב לעלות לדוכן ולברך את ישראל אף אם הוא בעל עברה¹, אלא אם הוא הרג נפש או שהוא נשוי לאשה שאסורה לו מפני כהונתו².
- ב. עלייה לתורה: מותר להעלות לתורה בעלי עברה³. כהן בעל עברה יכול לעלות עליית "כהן" ו"לוי", אלא אם נשא אשה שאסורה לו מפני כהונתו⁴.
- ג. שליח ציבור: אין לשלוח לפני התיבה מי שעבר עברה, אלא אם חזר עליה בתשובה גמורה⁵.

אף-על-פי שבאופן כללי אין להחמיר יותר מן הדין⁶, על הרב המקומי לשקול בזהירות את פסקיו בנושא זה. מצד אחד, הרב ראשי להשתמש בסנקציות כנגד עוברי עברה גם כשהשיקול הוא חינוכי וציבורי. מצד שני, ההימנעות ממחלוקת ומהרס הקהילה גם היא חייבת להילקח בחשבון. אם עובר העברה הוא בעל מעמד גבוה בקהילה, צריך להיזהר ממצב שחוסר תגובה למעשיו יחשב כחנופה, שהיא איסור חמור.

¹ כך מבואר בירושלמי (גיטין פ"ה ה"ט): "שלא תאמר איש זה מגלה עריות ושוף דמים והוא מברכנו. אמר הקב"ה: וכי הוא מברכך? לא, אני מברכך, שנאמר 'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם'". וכן פסק שו"ע (או"ח סי' קכח סעי' ט), עיין שם ב"משנה ברורה" (סי' קמ"ד) ובשער הציון (סי' קיב).

² שו"ע (שם סי' קכח סעי' לה וסעי' מ), ועיין בשו"ת "במראה הבזק" (ג תשובה ח).

³ אגרות משה" (או"ח ג סי' יב ואו"ח ב סי' נא), "יחווה דעת" (ב סי' טז), "משיב מלחמה" (ב סי' קז). ועיין עוד ב"במראה הבזק" (א תשובה ז) וב"במראה הבזק" (ג תשובה ה).

⁴ שו"ע (או"ח סי' קכח סעי' מ), ועיין עוד בשו"ת "במראה הבזק" (א תשובה ט).

⁵ "ברכי יוסף" (שו"ע או"ח סי' נג) הביא את תשובת הרמב"ם (מובאת ברדב"ז סי' ב אלפים עח), הכותב שאין להעביר חזן קבוע ממשרתו, אלא אם עבר עברה בפני עדים שהעידו עליו בדבר זה, ולא חזר בתשובה, אבל אם יצא קול בלי עדות – אין להעבירו ממשרתו. כעין זה מובא בשו"ע (שם סי' נג סעי' כה, ואכמ"ל). אולם כל האמור הוא כדי לפטר אדם ממשרתו הקבועה, ולכתחילה אין ממנים אלא חזן נקי מעברות, וכפי שכתב השו"ע (שם סעי' ד): "ש"ץ צריך שיהיה הגון. ואיזהו הגון? שיהא ריקן מעבירות, ושלא יצא עליו שם רע אפילו בילדותו, ושיהיה עניו ומרוצה לעם, ויש לו נעימה, וקולו ערב, ורגיל לקרות תורה נביאים וכתובים". והוסיף הרמ"א (שם סעי' ה): "מי שעבר עברה בשוגג, כגון שהרג הנפש בשגגה וחזר בתשובה – מותר להיות ש"ץ. אבל אם עשה במזיד – לא, דמ"מ יצא עליו שם רע קודם התשובה". אולם האחרונים, ראה ב"משנה ברורה" (שם סי' נג ס"ק כב) וב"כף החיים" (סי' טוב) חלקו בזה על הרמ"א, והסיקו שאין דבר העומד בפני תשובה אמיתית, ולכן החוזר בתשובה ממעשיו הרעים מותר למנותו לשליח ציבור לכתחילה. אומנם כל המקורות דלעיל דנים רק בש"ץ קבוע אבל עיינו בשו"ת "במראה הבזק" (ג תשובה ו) שהוא הדין לש"ץ חד פעמי.

במהרש"ל (שו"ת סימן כ) פסק שתנאים אלו שלא ייצא עליו שם בילדותו מעכב רק בתענית, ולכן ברגע שהחזן איננו רשע ניתן למנותו, ועיין בבאר היטב (שם בסימן נג).

⁶ אכן, גנבה ומרמה הן עברות חמורות, אבל לצערנו הן אינן מהוות "חציית קווים אדומים" של הקהילה היהודית, כמו נישואי תערובת, שבהם מחמירים יותר משום מיגדר מילתא. ועיין בשו"ת "במראה הבזק" (ח"א תשובות ז-ח ח"ג תשובה ה ח"ו תשובה ח).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:

הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

טל שאול בן יפה
גדעון בן רחל
רבקה רינה בת גרונה נתנה
יוסף חלילי בן רחל

ניר רפאל בן רחל ברכה
חנן הראל הכהן בן דרורה
מאירה בת אסתר
אילנה בת עליה
נהוראי בן רבקה נמיר

ישראל בן רבקה
אריה יצחק בן גאולה מרים
נטע בת מלכה
חוה ראגלה בת פיילא
רבקה בת שרה בלה

בתוך שאר חולי עם ישראל